

תרסט. לפעמים יש מנהיג גדול, והדור אינו מתוקן, ולעומתו מנהיג קטן ממנו, אבל הדור מתוקן הוא. ודורו של שלמה יותר גדול הוא משל משה, אלא שאין העילוי בדור עצמו, אלא בכלל סדר העולם, ועל פי סדר העולם היה אז הכל מתוקן, סיהרא באשלמותא בימי שלמה. אמנם יש ביסוס עולם מצד פנימיותו, ויש ביסוס מצד חיצוניותו. ובכלל, מצד החיצוניות, כל ימי החורבן אין לך יום שאין קללתו מרובה משל חבירו, אבל מצד הפנימיות העולם הולך ומתבסס. ועקבתא דמשיחא הוא מצב של ירידה חיצונית, וביסוס פנימי, על כן הוא מביא לאורו של משיח, שבו מתמלא הכל, גם הביסוס החיצוני, כי כשהפנימיות מבוסמת, קל הוא מאד לבסס את החיצוניות. ובעלי רזין צריכין הם להודיע לעולם שהירידה שלו היא רק חיצונית, אבל בפנים הכל מתעלה, וממילא ההארה היא גדולה, ועצם הנשמות גדולות הן, וגם בתוך החוצפא יש גדלות וקדושה, וכי יבא כנהר צר, רוח ד' נוססה בו. והתשובה בזמן הזה היא תמיד תשובה עילאה, תשובה מאהבה, שזדונות נעשים זכיות גמורות. והחטא אינו יכול לפגום כל כך כבדורות הראשונים, מפני רוב הביסוס של העולם, ושפע הרחמים והחסדים שזורחים בו. והצדיקים שבדור יכולים להמשיך שפע של חסד גדול כזה, עד כדי למחוק לגמרי את כל עונות הדור ולהפכם לזכיות ממש, גם בלא תשובה

גלויה מצד הדור, כי אם על ידי התשובה השכלית של הצדיקים לבדם, שהם שבים בעד הדור כולו, ובמחשבתם הם מחברים אליהם את כל הנשמות כולן של הדור, עד שהן מתחברות עמהן, ונעשו כולן שלמות ומזוככות, וההזרחה החיצונה החסרה להם מתמלאה מיד מהבהקת האור שבנשמת הצדיקים, מה שלא היה אפשר לעשות בעת שהיה חסר הביסוס הפנימי.

ולמעלה ממנו הוא

גלי התשובה

כשמגיע תורו של אור ישראל להופיע בהדר קדשו, מתחילה רוח התשובה לפעם, ובגלוי ובסתר מכים המה גלי התשובה על הלבבות וחודרים אל תוכם, כל נקיפה לבבית, היא נקיפת התשובה, שיבת ישראל לארץ קדושתו, כשם שהיא ראשית צמיחת ישועתו, כן היא גם ראשית תשובתו, כלפי החטא של: "וימאסו בארץ חמדה" (תהלים קו, כד) נעשית ארץ ישראל חמדת וכסיפת כל הלבבות. נוהרים אליה כל בית ישראל, ובאים שמה לקומם הריסותיה ולבנות שוממותיה. וסוף סוף ממנה ועל ידה, יגיעו גם לתשובה המלאה לשוב באמת ובתמים לכל קדשי ישראל, כאמור בפרשת התשובה: "אם יהיה נדחך בקצה השמים

וגו'. והביאך וגו' אל הארץ וגו'. ומל ד' אלהיך את לבבך וגו'" (דברים ל ד-ו).

ואין פלא אם דוקא אז מתגעשים רפאים וכחות סוערים מתעוררים לירד לחייהם של ישראל ולהתנקש בנפשם. אולם ישראל עם קדושו צועד בדרכו הלאה ובעז גבורת קדשו, מבליג על כל צרותיו ויגונותיו, משבר ומגדע את כל המחיצות מתגבר כארי והוא עולה אל על. מופג מכל נטירת איבה ושנאה, ושואף אך לשלום העולמים, ומפני זה הוא בטוח: "כי לא ינוח שבת הרשע על גורל הצדיקים" (תהלים קכה, ג) ומעשי ידיו להתפאר - "המה יהרסו ואתה תבנה", עם ישראל הוא יודע כי עז באלקים סלה, חש ומרגיש, כי כל ההתנקשות בנפשו, היא ההתנקשות בשם ד' אלקיו, ועל כן הוא פונה עצמו אל אלקיו, משליך מעליו עבותות העגלה והחבלים המדומים שאסרו אותו מאשרים תועים, ושב אל ד' בכל לבבו בכל נפשו ובכל מאדו.

וזאת היא גם תשובת ישראל לכל מנאציו, מתוך אהבתו לד' מתפשטת אהבה לכל היצורים וזה כל ישעו וחפצו שימלא כבוד ד' בכל הארץ. ואף גם העמים אשר התנקשו בנפשו יכירוהו ויודוהו כל אפסי ארץ, ואומרים: "הללו את ד' כל גוים שבחודו כל האומים. כי גבר עלינו חסדו ואמת ד' לעולם הללויה" (תהלים קיז, א-ב).

פזורים הם ישראל ופזורים הם במהלכיהם, אבל אם מתעללים בדמם של ישראל, מזדעזעים כל ישראל בכל מקומות מושבותיהם. הדם הוא הנפש ונפש ישראל טהורה היא, ואז האחדות הנעלמת יוצאה ממחבואה וקוראת לאחוד לכו ונלכה יחד באור ד' (ע"פ ישעיה ב, ה), והזעזוע היא היא ההקמה לתחיה, והיא היא התחלת החזרה לתשובה המלאה.

גדולה היא השעה שעת הרת עולם היא זו, אל להקטינה אל להחמיצה! אל ליפול ברוח ואל ליפול ביאוש! כל יאוש הוא רעל, יסודה של גלות הוא יאוש וממנו כל הזנחת קדש וחקוי לרוחות העמים באשר התיאשו מגודל נצחיותו והוד קדשו.